

«Сейфуллин оқулары – 18: «Жастар және ғылым – болашаққа көзқарас» халықаралық ғылыми -практикалық конференция материалдары = Материалы международной научно-практической конференции «Сейфуллинские чтения – 18: «Молодежь и наука – взгляд в будущее» - 2022.- Т.ІІ, Ч.ІІ. – Б.157-159

ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҚ ПЕНҰЛТАРАЛЫҚ КЕЛІСІМДІ НЫҒАЙТУДАҒЫ РӨЛІ

Смаков Н.К., 1-курс студенті

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр-Сұлтан қ.

Тәуелсіздікке ие болған алғашқы күннен бастап қазақстандық қоғамды ұйыстыру, барлық этностық топтардың тең құқықты өмір сүруін қамтамасыз ету мемлекеттің ұлттық саясатының іргелі бағыттарына айналды. Халық бірлігін сақтаудың ажырамас міндеті толеранттылықты дамыту және оған тәрбиелеу болып табылады. Бойымызда ұлттық намысты, өзінді-өзің сыйлау сезімін сақтай отырып, басқа мәдениеттерге, тілдерге, діндермен дәстүрлерге де осындай сыйластықпен қарауға ұмтылу қажет. Толеранттылық этносаралық келісімнің маңызды қыры ол субъектілердің өзара түсіністігімен байланысты. Сондықтан келісім мен толеранттылық этносаралық қатынастардың құндылықтық негізі болып табылады.

Этносаралық және конфессияаралық келісімді, азаматтық бірлікті қамтамасыз ету Қазақстан дамуының, елдің әлеуметтік-экономикалық, саяси жаңғыруының маңызды шарты болып табылады. Ғасырлар бойы қазақтардың тарихи мекенінде әралуан мәдениеттің, дін мен дәстүрлерді ұстанған көптеген халықтардың тағдыры тоғысты. Нәтижесінде 130тан астам этнос пен 40 конфессия өкілдері қазақтармен бейбіт өмір сүретіндей айрықша жағдай қалыптасты. Сонымен қатар, түрлі этностардың ұзақ уақыт қатар өмір сүруі қоғамда төзімділіктің орнықты дәстүрлерін қалыптастырды. Бүкіл қазақстандық бірліктің бірегей моделін қалыптастыруда Қазақстан халқы Ассамблеясы маңызды рөл атқарады. Қазақстан халқы Ассамблеясының қызметі мемлекеттік ұлттық саясатты іске асыруға, этносаралық толеранттылықтың қазақстандық моделін жетілдіруге, республикадақоғамдық-саяси тұрақтылықты қамтамасыз етуге, этносаралық қатынас саласында мемлекеттік және қоғамның азаматтық институттарының өзара әрекеттерінің тиімділігін арттыруға бағытталған [1,40 б].

Өздеріңіз білесіздер, Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев Қазақстан халқы Ассамблея-сын құру идеясын алғаш рет 1992 жылы Тәуелсіздіктің бірінші жылдығына арналған Қазақстан халықтарының форумында айтып өткен еді. 1995 жылғы 1 наурызда оның мәртебесін Қазақстан Республикасы

Президенті жанындағы консультативті-кеңесші орган деп бекіткен Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқы Ассамблеясын құру туралы Жарлығы шықты.

Қазақстан халқы Ассамблеясы өзінің құрылған уақытынан бастап, еліміздегі барлық этностардың татулығы мен теңдігі жарасқан толерантты әрі демократиялық мемлекет құруды басым бағыт етіп алған Елбасының саяси жігері мен көрегенді саясатына жан-жақты қолдау білдіріп келеді. Ассамблея Елбасы жүргізіп отырған мемлекеттік ұлттық саясаттың көрінісі ғана емес, сонымен бірге сол саясатты жүзеге асырушы маңызды тетіктердің бірі болып табылады [2, 111б].

Ассамблея этномәдени бірлестіктердің күш біріктіруін қамтамасыз етеді. Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентіне - Елбасына Қазақстан халқы Ассамблеясын өмір бойы басқару құқығы тиесілі. Ассамблеяның басты ерекшеліктерінің бірі оның еліміздің жоғары заң шығару органында - Парламентте этностық топтар мүдделерінің кепілді өкілдік етуін қамтамасыз етуі болып табылады.

Ассамблея этносаралық келісімді жүзеге асырудың оңтайлы институты ретінде толық қалыптасып, өзінің белсенді қызметі арқылы, қоғамның барлық салаларында өз орнын танытты. Қазақстан халқы Ассамблеясының жемісті жұмысы, этносаралық және конфессияаралық қарым-қатынастарды үйлесімді етуге, қоғамдағы өзара түсіністікті сақтау мен дамытуға қызмет етудің жарқын көрінісі болды.

Қазақстан халқы Ассамблеясы этносаралық қатынастар мәселесін оңтайлы шешіп отырған ел ретіндегі Қазақстан Республикасының халықаралық беделінің өсуіне де өз үлесін қосып келеді. Ассамблеяның халықаралық байланыстар көкжиегін кеңейтуге бағытталған қызметі мен этномәдени бірлестіктердің азаматтық қоғам институттарымен өзара байланыстарын күшейту жұмыстары кеңінен жүргізілуде. Сонымен бірге, еліміздегі бірлік, конфессияаралық және азаматтық келісім құндылықтарына негізделген мемлекеттік ұлттық саясатты жүзеге асыруға Елбасы басым бағыттарын айқындап берген Қазақстанның ел бірлігі доктринасы негіз болды.

Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың бастамасы бойынша ұлттық мәдени орталықтары мен Қазақстан халқы Ассамблеясын құру туралы шешім мемлекет саясатының алысты болжаушылығының нақты куәсі болды. Ассамблея қызметі БҰҰ тарапынан да жоғары бағаланды [3, Б.14-15].

Этносаралық және конфессияаралық келісімді қамтамасыз етудің басымдықтары Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Қоғамның идеялық ұйысуы Қазақстан прогресінің басты шарты» атты бағдарламалық еңбегінде, Қазақстанның 2030 жылға дейінгі даму стратегиясында, ҚР мемлекеттік сәйкестілігін қалыптастыру тұжырымдамасында да көрсетілген. Бұл тақырыптың Президенттің «Тарих толқынында», «Сындарлы он жыл»

кітаптарында, Қазақстан халқы Ассамблеясының сессияларындағы баяндамаларында және өзге де сөйлеген сөздерінде жан-жақты көрсетілген.

Құшағы кең қазақ елі көптеген өзге ұлт өкілдерін бауырына тартты. Қазақстанда бір шаңырақ астында өмір сүріп жүрген түрлі ұлттар мен ұлыстардың бірлігі, ынтымағы басқа мемлекеттерге үлгі болды. Елімізде соңғы уақытта қазақша сөйлейтін өзге ұлт өкілдері айтарлықтай көбейгені де басты жетістігіміз. Бұл – нағыз патриоттардың қазақ жеріне, мемлекеттік тілге деген құрметі. Олар тек қазақ тілін ғана емес, халқымыздың салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпын да құрметтейді.

Қазақстанның ұлттық идеясы көпұлтты мемлекетіміздің азаматтары мен алыс және жақын шет елдердегі қандастарымыздың жүрегіне жететін, жарқын болашаққа жетелейтін бағдар, рухани деңгейде әрқайсысына демеу болатын қасиетке ие көшбасшыой - тұжырым болуы қажет. Қазақи рухы биік ұлттық идеяның қалыптасуында тарих пен мәдениет, әлеуметтік тәжірибелердің маңызы зор. Қазақтың ұлттық құндылықтарын жаңғырту бүгінгі мемлекеттен өзінің ішкі және сыртқы саясатын ұлттық сипатта жүргізуді талап етеді. Бұл дегеніміз жаңа жаһандық демократиялық құндылықтардан бас тартпай, осы жаңашылдықты қалыптастыруда қазақтың дәстүрлі құндылықтарын жаңғырта отырып, ұлттық қорға сүйену болып табылады[4, Б. 79-82].

Этносаралық толеранттылық пен қоғамдық келісімнің қазақстандық үлгісін салушы Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев болып табылады. Этносаралық толеранттылық пен қоғамдық келісімнің қазақстандық үлгісі негізінде Қазақстанды мекендейтін барлық этнос өкілдерінің өзара түсіністігі пен төзімділігінде. Патриотизм мен ел тағдыры үшін азаматтық жауапкершілік сынды қасиеттері жатыр.

Қазіргі таңда Қазақстан халқы Ассамблеясы еліміздегі өзге ұлттар мен этностардың саяси тірегі және олардың саяси құқықтарын қорғаушы институт болып табылады. Оның жұмысы қазақ халқының бауырмалдығы мен кеңпейілділік қасиетіне негізделі отырып, елімізде тұратын барлық ұлыс өкілінің ықыласын ел дамуына, өркендеуіне және үйлестіруге бағытталған. Сондықтан мемлекетіміздегі қоғамдық келісім мен тұрақтылықты нығайтуда Қазақстан халқы Ассамблеясының алатын орны мен рөлін жоғары деп есептеймін.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1 Тугжанов Е.Л. Политика межэтнической толерантности и общественного соглашения в Республике Казахстан: политологический анализ: автореферат докт. полит.наук. Астана, 2010, 40 с.

2 Народы Казахстана. Энциклопедический справочник. Алматы 2003,

111с.

3 Федор, Дж. Russia and the Cult of State Security: The Chekist Tradition, From Lenin to Putin : [пер. с англ.]. Питер, 2012, 56 с. ISBN 978-5-459-01176-0.

4 Жұмасұлтанова Г.А., Көшербаева Д.Б., Саяси модернизация. Алматы, 2012 ж., Б. 79-82

Ғылыми жетекшісі: тар.ғ.к., қауымдастырылған профессор м. а., Л.Т. Джумалиева